

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра психологія розвитку

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Психологія розвитку людини»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Психологія»

Спеціальність – С4 «Психологія»

Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика та інформація»

Затверджено на засіданні
кафедри Протокол №1 від
“26”серпня 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психологія розвитку людини
Викладач	Климишин Ольга Іванівна
Контактний телефон викладача	0660942968
E-mail викладача	olha.klymyshyn@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний /заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Раз на тиждень відповідно до графіка консультацій. Формат консультацій: індивідуальні та групові консультації у робочі години (у вільний від занять та інших обов'язкових заходів час), індивідуальні дистанційно https://meet.google.com/cnj-fvcu-efb .

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості психічного та особистісного розвитку людини на різних етапах онтогенезу. В межах курсу здійснюється вивчення стадій розвитку, закономірностей їх змін, періодизацію психічного розвитку та розвитку особистості, залежність психічного розвитку від культурно-історичних та соціальних умов. Структуру навчальної дисципліни складають 2 змістові модулі (ЗМ), що включають 9 тем. До першого ЗМ увійшли теми: «Вступ до дисципліни «Психологія розвитку людини», «Поняття розвитку та його основні принципи, закономірності, механізми», «Психологічні теорії розвитку»; до другого ЗМ увійшли теми: «Психологія розвитку людини в пренатальному та немовлячому періоді онтогенезу», «Психологія розвитку людини в період раннього віку», «Психологія розвитку людини в дошкільному періоді онтогенезу», «Психологія розвитку людини в молодшому шкільному віці», «Психологія розвитку людини в підлітковому та юнацькому віці», «Особливості розвитку людини в період дорослості»..

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою запропонованого курсу: ознайомлення студентів з основними поняттями психології розвитку. Формування у здобувачів наукового розуміння проблеми розвитку у психології як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Розкриття змісту основних теоретичних напрямків дослідження розвитку у психології. Аналіз основних принципів, закономірностей, механізмів психічного розвитку та особливостей розвитку людини як біо-соціо-духовної істоти на протязі онтогенезу.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є: розкрити зміст та навчити оперувати поняттєво-категоріальним апаратом психології розвитку та вікової психології; сформувати здатність оцінити персональний внесок видатних вчених у розбудову теоретико-методологічних засад психології розвитку та вікової психології та вміння пов'язувати останні з практичною діяльністю; ознайомити з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до психічного розвитку людини, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу вікової психології; сформувати уявлення про закономірності, умови і механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей особистості, становлення і розвиток психічних процесів, станів, властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих; забезпечити вивчення студентами критеріїв, закономірностей, завдань, сензитивних періодів, питань внутрішньо особистісного вибору в процесі психічного розвитку особистості, вікових можливостей засвоєння знань, нормативних і ситуативних криз на кожному етапі онтогенезу; особливості психологічного супроводу розвитку на кожному з періодів онтогенезу.

4. Програмові компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Компетентності

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології, зокрема для створення безпечного психологічного середовища

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій, надавати пропозиції щодо удосконалення психологічного супроводу осіб, які потребують психологічної допомоги.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування тощо) у сферах освіти, бізнесу, сім'ї, з питань особистісного та кар'єрного розвитку, гендерних аспектів у психології, соціально-психологічної реабілітації, провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР13. Здатність розробляти, проводити, та здійснювати моніторинг програм психологічної профілактики, психологічної допомоги (психологічного супроводу) осіб у складних життєвих обставинах та формувати психологічний висновок за результатами оцінки виконання психологічної програми (соціально-психологічної реабілітації)

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни		
Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Лекції	14	4
Семінарські заняття /практичні/ лабораторні	16	6
Самостійна робота	60	80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1 семестр	С4 «Психологія»	1 курс	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема		кількість год.	
	Лекції	Семін. заняття	Сам м.ро б.

Тема 1. Вступ до дисципліни «Психологія розвитку людини».		2 год. / 1 год.	4/ 1 год.	5 год. / 10 год.
Тема 2. Поняття розвитку та його основні принципи, закономірності, механізми.		2 год.	2 год. / 1 год.	5 год. / 10 год.
Тема 3. Психологічні теорії розвитку особистості.		2 год.	4 год./ 2 год.	10 год. / 10 год.
Тема 4. Психологія розвитку людини в перинатальному, немовлячому та ранньому періодах онтогенезу.		2 год./1 год.	2 год. / 1 год.	10 год./10 год.
Тема 5. Психологія розвитку людини в дошкільному та молодшому шкільному віці.		2 год.	4 год. / 1 год.	10 год. / 10 год.
Тема 6. Психологія розвитку людини в підлітковому, старшому шкільному та юнацькому віці.		2 год./1 год.	4 год./1 год.	10 год./10 год.
Тема 7. Психологічні особливості розвитку людини у період дорослості.		4 год./ 1 год.	4 год./ 1 год.	10 год./ 20 год.
Загалом		14 год./ 4 год.	16 год. / 6 год.	60 год. / 80 год.
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів і виставляється у формі заліку. Оцінка студента формується таким чином: 1. Поточний контроль: Робота на семінарських заняттях: - виступи на семінарських заняттях – 5 балів; - тематичне тестування – 32 бал; - самостійна робота (словники термінів) – 8 балів; - написання та захист реферату або презентації – 5 балів; 2. Підсумковий контроль – максимально 50 балів.			
Вимоги до письмових робіт	Дотримання форми розв’язання тестових завдань. При <i>підготовці словника термінів</i> , окрім використання лекційного матеріалу представленого на платформі дистанційного навчання,			

	передбачена можливість використання психологічних словників за вибором студента з обов'язковим зазначенням його висхідних даних. Вимоги до <i>підготовки рефератів</i>: повідомлення готуються об'ємом 10-15 ст. зі вступом, основним викладом матеріалу, висновками, вказаним списком використаних джерел. У рефераті повинні бути відображеними: актуальність тематики дослідження, місце досліджуваної проблеми у сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі; аналіз та узагальнення існуючих результатів; оцінка рівня повноти дослідження проблеми; обґрунтування необхідності проведення подальших досліджень. Особлива увага приділяється дотримання принципів академічної доброчесності при підготовці реферату.
Семінарські заняття	У межах запланованих семінарських занять є обов'язковими п'ять усних відповідей, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно в 100-бальній системі. Обов'язковим є виконання усіх тематичних тестів та словників термінів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх передбачених силабусом завдань є умовою допуску до підсумкового контролю (заліку). Мінімальний набраний студентом бал допуску до заліку – 25 балів.
Підсумковий контроль	Результати заліку оцінюються у балах (максимальна кількість – 50) та включаються у підсумкову оцінку з навчальної дисципліни. Підсумковий семестровий контроль у вигляді заліку проводиться у формі виконання тестових залікових завдань.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи Підготовка письмових робіт у форматі рефератів та розв'язання практичних задач передбачає вміння творчо підходити до аналізу інформації, проявляти вміння ідентифікувати психологічні проблеми,

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності студентом передбачає: свідому орієнтацію на запобігання плагіату у будь-яких формах його прояву: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Регламентация дотримання академічної доброчесності в умовах освітнього процесу задекларована в «*Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/>

Відвідування занять Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим. Заохочується активна участь студентів в обговоренні програмового матеріалу на семінарських заняттях, доповнення відповідей інших студентів, використання додаткової літератури для підготовки до семінару. Усі завдання навчальної дисципліни повинні бути виконані та подані своєчасно. Передбачено відпрацювання студентом пропущених занять у форматі проходження тематичного тесту та підготовки реферату відповідно до теми пропущеного семінарського заняття.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

Основна:

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посібник. Харків, 2015. 336 с.
2. Аханова А. В. Психологія (загальна та вікова) : навч.посіб. Київ : Патерик, 2024. 255 с.
3. Вікова психологія : конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми : Сумський державний університет, 2024. 190 с.
4. Кацавець Р. Вікова психологія : навч.посіб. Київ : Алерта, 2019. 112 с.
- 5.Кацавець Р. С. Психологія розвитку особистості. Навч. посіб. Київ: Алерта, 2024. 152 с
6. Крайніков Є.В. Психологія розвитку. Словник-довідник. Київ : Арістей, 2004. 280 с.
- 7.Поліщук В. М. Віковий кризовий розвиток людини: від народження до дорослості : навч.посіб. Суми : Універ.книга, 2024. 459 с.
8. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2024. 384 с.

Додаткова література:

1. Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітка. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. 340 с.
2. Дептула М, Поторська А., Борших Ш. Рання профілактика проблем психосоціального розвитку і ризикованої поведінки дітей та молоді : монографія. Бидгощ : Університету Казимира Великого, 2019. 158 с.
3. Дуткевич Т. Дитяча розвивально-корекційна психологія : модульний навч.посіб. Київ : ЦУЛ, 2021. 304 с.
4. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ : Центр початкової літератури. 2007. 392 с.
5. Климишин О.І. Психологічні особливості розвитку духовності старшокласників у процесі навчання. Дисерт. на здобут. наук. ступ. канд. псих. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2004. 220 с.
6. Кузікова С.Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Монографія. Суми: Видавництво СумДПУ, 2020. 324 с.
7. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: Монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 354 с.
8. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка. Практична психологія. Київ: ЦУЛ. 2020. 200 с.
9. Павелків Р., Харченко Е. Геронтопсихологія: Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння. Київ : Центр початкової літератури. 2020. 476 с.
10. Павелків Р.В., Цигипало О.П, Дитяча психологія. Київ : Академвидав, 2008. 431 с.
11. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. К.: Наш час, 2005. 280 с.
12. Поуль В., Волошенко Л. Психологічні умови розвитку вольової поведінки старших дошкільників та молодших школярів [Текст]: монографія. Х. : ДонОІППО, 2019. 304 с.
13. Психологія людей літнього віку [Текст]: навч.посібник. Київ : Геопринт, 2021. 288 с
14. Самошкіна Л.М. Вікова психологія: навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом. Дніпропетровськ: вид-во ДНЕУ, 2006. 248 с.
15. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 346 с.
16. Токарева Н.М., Шамне А.В. Основи вікової психології : навч.-метод. посіб. Кривий Ріг, 2013. 283 с.
17. Шамне А. В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці. Монографія. К. : ТОВ ВНП «Інтерсервіс», 2015. 488 с.
18. Ямницький В. М. Психологічні чинники розвитку життєтворчої активності особистості в дорослому віці : автореф. дис... д-ра психол. наук : 19.00.07. К., 2005. 40с.

Викладач: Доктор психологічних наук,
професор кафедри психології розвитку

Климишин О.І.